

CAPVT XVII.

De Bello, Castris, & munditia Castrorum.

VÆRITVR I. An bellum fuerit licitum in veteri Testamento. 2. Quænam fuerint leges belli à Deo præscriptæ? 3. Quæ iustæ causæ gerendi bellum? 4. An Iudæi potuerint bellum gerere contra Iudæos? 5. An contra quosuis Gentiles? 6. An in bello potuerint implorare auxilium à Gentilibus, seu infidelibus? 7. Quinam Iudæorum Reges aut Principes feliciter gesserint bellum? 8. Quid in lege Mosæica statutum fuerit de munditia castrorum?

QVÆSTIO I.

An bellum fuerit licitum in veteri Testamento?

1. **M**Anichæi docuerunt, bellum ex natura rei illicitum esse, & ideo Moysen, Iosue, Dauidem, & alios V. T. Reges ac Principes qui bella gesserunt, tanquam impios accusabant, vt refert Augustin. s. lib. 22. contra Faust. cap. 74. & seqq. Nos duo asserimus. 1. Bellum ex natura rei licitum esse. 2. Ex eo rectè colligi, etiam Iudæis in vet. Testamento fuisse licitum, præsertim cum illis specialiter non fuerit prohibitum.

2. PRI

2. **PRIMA CONCLUSIO.** Bellum ex natura rei tunc licitum est, quando adsunt hæ tres conditiones. 1. Legitima autoritas indicendi bellum: qualis est in Principe vel Republica, non agnoscente superiorem in temporalibus. 2. Iusta causa. 3. Recta intentio. Tunc illicitum, quando vel omnes, vel aliqua earum conditionum deest. Ita D. Thom. in 2. 2. quæst. 40. artic. 1. Et quidem, si desit prima vel secunda conditio, non solum charitati, sed etiam iustitiæ contrarium est, cum onere restitutionis. Si desit sola tertia, non est contrarium iustitiæ, sed charitati, vt bene notat Bellarmin. lib. de Laicis cap. 15.

3. Ratio conclusionis est, quia bellum vel est defensiuum, quod solius defensionis causa suscipitur; vel offensiuum, seu aggressiuum, quod ad vindicandam seu compensandam iniuriam inferitur. Si defensiuum, constat ex natura rei licitum esse. Nam si iure naturali licitum est homini priuato, vim vi repellere; multo magis id licitum est Principi aut communitati. Si offensiuum, tunc etiam licitum est propter similem rationem. Nam si homo priuatus potest aduersario suo intentare litem, vel actionem iniuriarum, per viam iuris; cur Princeps vel communitas non possit idem facere per viam belli, quando via iuris non est sufficiens? Alioqui publica iniuria, quæ Principi vel communitati facta est, nunquam posset relarciri aut vindicari: & consequenter, nec publica iustitia & indemnitas custodiri, quod est absurdum.

4. Dices: Etiam si seruentur conditiones, quæ in conclusione assignatæ sunt, nihilominus bellum

Ff 3 lum

lum videtur esse contrarium paci charitatis. Nam inter illos, qui bellū contra se mutuo gerunt, non est pax, sed pugna & dissensio. Respondeo. Ex parte illius, qui iniustā causam fouet, aut malā intentionem habet, contrarium est paci charitatis. De hoc nemo dubitat. At ex parte alterius, qui iustam causam fouet, & rectam habet intentionem, non est contrarium, sed conforme charitati. Quod sic ostendo. Homo priuatus qui ex charitate diligit se & proximum suum, potest secundum ordinem charitatis præferre se proximo. Vt si occurrat casus, in quo vel ipse, vel proximus debeat pati aliquod damnum, vel incommodum; potest salua charitate, seipsum saluare, cum damno vel incommodo proximi, modo non faciat iniuriam proximo; vt Theologi constanter docent. Idem dico de Principe, vel communitate. Si ergo Principi inferatur iniuria ab alio Principe, potest salua charitate, vindicare iniuriam per bellum, & se indemnem conseruare. In quo facto seruat simul charitas & iustitia. Charitas, quia seruat regula charitatis. *Proximus sum egomet mihi.* Iustitia, quia officium iustitiæ est, illatam iniuriam legitimè vindicare.

5. SECUNDA CONCLUSIO. Bellum fuit licitum in veteri Testamento, seruatis illis conditionibus, quæ supra positæ sunt. Ratio sumitur ex dictis. Nā quod ex natura sua licitum est, hoc etiam licitum fuit Iudæis, nisi speciali mandato fuerit illis prohibitum: At bellum ex natura sua licitum est, vt dixi: Nec vllō speciali mandato fuit Iudæis prohibitum, cum nullum extet tale mandatum in veteri Testamento. Et confirmatur tripliciter.

Pri

Primò, quia Deus non solum permisit bellum in veteri Testamento, sed etiam imperauit. (Numer. 25. 16. & 1. Reg. 15. 2. & alibi.) Secundò, præscripsit leges & præcepta gerendi bellum, vt dicam sequenti quæstione. Tertiò, laudantur in Scriptura, qui in veteri Testamento fortiter se gesserunt in bello. Sic laudatur Abraham (Gènesis 14. 19.) sic Leuitæ (Exodi 32. 29.) sic Gedeon, Barac, Sampson, Iephthè, Samuel, Dauid, & alij. (Hebr. 11. 32.)

QVÆSTIO II.

Quæ fuerint leges belli à Deo præscripta in veteri Testamento?

1. Respondeo. Erant variæ. Nam quædam obligabant; quando castra erant mouenda de loco in locum. Aliæ, quando eundem ad prælium. Aliæ, quando iam inchoandum prælium. Aliæ, quando ciuitas obsidenda. Aliæ, quando obsidio continuabatur. Aliæ denique, quando victoria parta.

2. Primò igitur, quando castra erant mouenda, obligabat hæc lex, Numerorum decimò, versu secundo: *Fao tibi duas tubas argenteas ductiles, quibus conuocare possis multitudinem, quando mouenda sunt castra. Cūque increperis tubis, congregabuntur ad te omnis turba ad ostium Tabernaculi fœderis. Si semel clangueris, venient ad te Principes, & capita multitudinis Israël. Si autem proluxior atque concisus clangor increperit, mouebunt castra primi, qui sunt ad orientalem plagam. In secundo autem sonitu &*

Ff 4 pari

pari ululatu tubæ, leuabunt tentoria, qui habitant ad meridiem: & iuxta hunc modum reliqui facient, ululantibus tubis in profectionem. Quando autem congregandus est populus, simplex tubarum clangor erit, & non concisè ululabunt. Filij autem Aaron Sacerdotes clangenti tubis: eritque hoc legitimum sempiternum in generationibus vestris.

3. Hæ tubæ debebant esse argenteæ; tum propter reuerentiam diuini cultus, tum vt essent magis sonoræ. Seruiebant autem ad varios vsus. 1. ad conuocandum populum ad concionem, iuxta ostium Tabernaculi. 2. ad conuocandos Principes ad cōsultationem. 3. ad mouenda castra. Quæ tria patent ex citato textu. 4. ad bellum. 5. ad festa & sacrificia. Hæc duo patent ex textu sequenti in eodem capite. Debeant autem inflari à Sacerdotibus: Et ex modo inflandi constabat, in quem vsum inflarentur, vt ex textu colligitur.

4. Secundò, quando eundem erat ad prælium, triplex lex obligabat. Prima, Num. 10. 9. Si exieritis ad bellum de terra vestra contra hostes, qui dimittant aduersum vos, clangetis ululantibus tubis, & erit recordatio vestri coram Domino Deo vestro, vt eruamini de manu inimicorum vestrorum. Secunda, Deuter. 23. 9. Quando egressus fueris aduersus hostes tuos in pugnam, custodies te ab omni re mala, id est, ab omni peccato, vt à scortatione, ebrietate, rapinis, iuramentis, blasphemis, duellis, æmulationibus. Itèaque ab omni immunditia legali. Tertia, Deuter. 20. 5. Duces per singulas turmas, audiente exercitu, proclamabant: Quis est homo, qui adificauit domum nouam, & non dedicauit eam? Vadat, & reuertatur in domum suam, ne fortè moriatur in bello, & alius dedi-

cet eam. Quis est homo, qui plantaui vineam, & necdum feci eam esse communem, de qua vesti omnibus liceat? Vadat, & reuertatur in domum suam: ne fortè moriatur in bello, & alius homo eius fungatur officio. Quis est homo, qui despondit uxorem, & non accepit eam? Vadat, & reuertatur in domum suam, ne fortè moriatur in bello, & alius homo accipiat eam. Itaque vt summatim dicam, quando ibatur ad prælium, hæc tria debebant seruari. 1. Instandæ erant tubæ per modum ulularis, ad implorandum à Deo subsidium. 2. Omnes debebant esse puri à peccato, & immunditia legali. 3. Non admittebantur pauidi, sponsi, nouam domum aut vineam ædificantes.

5. Tertiò, quando iam prælium erat inchoandum, seruabatur hæc lex, Deuteronomij 20. 2. Appropinquante iam prælio, stabit Sacerdos ante aciem, & sic loquetur ad populum: Audi Israel: Vos hodie contra inimicos vestros pugnam committitis, non pertimescat cor vestrum. Nolite metuere, nolite cedere, nec formidetis eos: quia Dominus Deus vester in medio vestri est, & pro vobis contra aduersarios dimicabit, vt eruat vos de periculo. Magna consolatio.

6. Quartò, quando ciuitas erat obsidenda, dabatur hæc lex, Deuteronomij 20. 10. Si quando accesseris ad expugnandam ciuitatem, offeres ei primum pacem. Si receperit, & aperuerit tibi portas, cunctus populus, qui in ea est, saluabitur, & seruet tibi sub tributo. Sin autem fœdus inire noluerit, & cœperit contra te bellum, oppugnabis eam. Cūque tradiderit Dominus Deus tuus illam in manu tua, percuties omne, quod in ea generis masculini est, in ore gladij, absque

mulieribus & infantibus, iumentis & caeteris, qua in ciuitate sunt. Omnem pradam exerciui diuides, & comedes de spoliis hostium tuorum, qua Dominus Deus tuus dederit tibi. Sic facies cunctis ciuitatibus, qua a te procul valde sunt, & non sunt de his urbibus, quas in possessionem accepturus es. De his autem ciuitatibus, qua dabuntur tibi, nullum omnino permittes viuere: sed interficies in ore gladij, Hethaem videlicet, & Amorrhæum, & Chananaem, Pherezeum & Heuaum, & Iebusaem, sicut praecepit tibi Dominus Deus tuus: ne forte doceant vos facere cunctas abominationes, quas ipsi operati sunt diis suis, & peccetis in Dominum Deum vestrum.

7. Quintò, quando obsidio ciuitatis continuabatur, debebat seruari hæc lex, Deuteronom. 20. 19. Quando obsederis ciuitatem, multo tempore, & munitionibus circumederis, ut expugnes eam, non succides arbores, de quibus vesci potest, nec securibus per circuitum debes vastare regionem: quoniam lignum est, & non homo, nec potest bellantium contra te augere numerum. Si qua autem ligna non sunt pomifera, sed agrestia, & in caeteros apta vsus, succide, & instrue machinas, donec captas ciuitatem, qua contra te dimicat.

8. Sextò, quando victoria erat parata, ordinariè non licebat occidere innocentes, ut mulieres, infantes, & pecora. Hoc colligitur ex dictis Deuteronomij 20. 13. Percuties omne, quod in ea generis masculini est, in ore gladij, absque mulieribus, & infantibus, & iumentis. Non obstante hac lege ordinaria, mandabat aliquando Deus, ut etiam mulieres, infantes, & iumenta interficerentur, ut 1. Reg. 15. versu 3. *Vade, & percuti Amalec, & demolire*

demolire vniuersa eius. Non parcas ei, sed interfice à viro vsque ad mulierem, & paruulum atque lactantem, bouem & ouem, camelum & Asinum. Aliquando, ut omnes mulieres, exceptis puellis & virginibus, Num. 31. 17. Cunctos interficite, quidquid est generis masculini, etiam in paruulis: Et mulieres, qua nouerunt viros in coitu, ingulate: puellas autem, & omnes feminas virgines reseruate vobis. In his, & similibus casibus, Dei iussio pro lege est, ut ex Augustino notat Serarius in caput 6. Iosue quaestione 36.

9. Quares, quid Deus promiserit Iudæis, si seruarent has leges bellicas? Respondeo. Hæc duo. Primò, *Persequimini inimicos vestros, & corruet coram vobis.* Leuit. 26. versu 7. Secundò, *persequentur quinque de vestris centum alienos: Et centum de vobis, decem milia: cadent inimici vestri gladio in conspectu vestro.* ibidem v. 8. Si autem non seruarent, minatus est contrarium: *ponam faciem meam contra vos, & corruetis coram hostibus vestris, & subiiciemini his, qui oderunt vos: fugietis, nemine persequente.* ibidem v. 17. & sequentibus. Vide plura Deut. 28. versu 7. & 25.

10. Hinc discant Christiani, quomodo se gerere debeant in bello. Tametsi enim quædam ex supra dictis legibus fuerint ceremoniales, quæ iam abrogatæ sunt, tamen aliqua erant morales, quæ nunquam abrogantur, sed æquè nunc obligant Christianos, ac olim Iudæos obligabant. Cuiusmodi sunt hæc. 1. ut sint puri ab omni peccato. 2. ut seruent ordinem præscriptum in castris. 3. ut confidant in Deo, & ab ipso petant subsidium. 4. ut parcant innocentibus, quantum fieri potest.

5. ut hosti offerant prius pacem, antequam illum bello offensiuo inuadant. Si seruarentur hæ leges à Christianis, foelicius pugnarent contra hostem, quam hæctenus pugnarunt. At raro seruantur. Nam multi inter milites ac Duces solent esse scortatores, ebriosi, blasphemii, raptores, & similibus flagitiis inquinati, qui merito à Deo deseruntur, & infœliciter rem gerunt.

QVÆSTIO III.

Quæ fuerit iusta causa gerendi bellum in veteri Testamento?

1. **S**uppono, iustam causam indicendi bellum, generatim loquendo, esse grauem iniuriam, quæ alieui Principi aut Reipublicæ, vel imminet, vel facta est. Si imminet, vt impediatur per bellum defensiuum, iure defensionis. Si facta est, vt vel refarciatur per bellum offensiuum, iure iustitiæ commutatiuæ: vel vindicetur, iure iustitiæ vindicatiuæ. Vide Augustinum quæst. 10. super Iosue, D. Thomam q. 40. art. 4. Molinam de iure & iustitia disp. 102.

2. Hoc posito, quæstio est, quænam fuerint speciales causæ belli in veteri Testamento? Vel, propter quas iniurias, legitimè indicta fuerint bella in veteri Testamento? Respondeo. Ex scriptura colliguntur hæ causæ. Prima, publica Principis contumelia. Sic Dauid mouit bellum contra Hanon Regem Ammonitarum, eo quod nuncios à Dauide missos affecisset magna ignominia, quæ describitur 2. Regum 10. 4. his verbis: *Tulu*
itaque

itaque Hanon seruos Dauid, rasi que dimidiam partem barba eorum, & præcidit vestes eorum medias usque ad nates, & dimisit eos.

Secunda, Rebellio subditorum. Sic enim Dauid suscepit bellum contra Seba filium Bocri, qui cum quibusdam aliis separauerat se à Dauide, legitimo suo Rege. 2. Reg. 20. 1.

Tertia, Defensio malefactorum, ne iuste puniantur. Sic filij Israël pugnaverunt contra Beniamitas, eo quod nolent tradere quosdam ex sua tribu, qui nefandum flagitium perpetrauerant. Quin eos potius defendebant. Iudic. 20. 1.

Quarta, Suppetiæ inimicis lata. Sic Dauid percussit viginti duo millia virorum de Syria Damasci, quia suppetias tulerant Adarezer Regi Soba. 2. Reg. 8. 5.

Quinta, Negatio innoxij transitus per alienam terram, quæ iure naturali negari non potest. Sic Israëlita indixerunt bellum Arad Regi Chanano, quod negaret illis transitum per suam prouinciam. Num. 21. 1.

Sexta, Violatum fœdus. Sic Rex Ioram indixit bellum Regi Moab, qui nolebat illi soluere centum millia ouium, quæ ex antiquo fœdere tenebatur soluere. 4. Reg. 3. 5.

Septima, Idololatria subditorum. Sic Moyses cum filiis Leui, bello aggressus est filios Israël, & interfecit triginta tria millia hominum, propterea quod aureum vitulum adorassent. Exodi 32. 26.

QVÆSTIO IV.

An Iudæi potuerint bellum gerere contra Iudæos?

1. **R**atio dubitandi est, quia quando Roboam Rex cum domo Iudæ & Benjamin, voluit bellum gerere contra domum Israël, (qui omnes ex utraque parte erant Iudæi) dixit illi Deus per Prophetam: *Non ascendetis, neque bel- labitis contra fratres vestros, filios Israël.* 3. Regum 12. versu 24. Et tamen Roboam habuit legitimam causam indicendi bellum, quia volebat subditos rebelles ad obedientiam reuocare. Ergo, quod prohibitus fuerit gerere bellum, non erat alia causa, quam quia volebat illud gerere contra Iudæos, fratres suos.

2. Sed contrarium facile probari potest ex dictis. Primò, exemplo Moysis & Leuitarum, qui pugnarunt contra fratres suos, propter peccatum idololatriæ commissum. Exod. 32. versu 26. Secundò, exemplo filiorum Israël, qui communi consensu, & consulto prius Deo, pugnarunt contra Beniamitas, & totam ferè ipsorum tribum extinxerunt. Iudicum 2. per totum. Tertio, exemplo Dauidis, qui pugnavit contra subditos rebelles. 2. Regum 20. versu 1. Accedit ratio, quia si Iudæi contra Iudæos non potuissent bellum gerere, non potuisset inter illos conservari iustitia, nec iniuria vindicari. Nam sæpè contingit, ut iniuria ab una parte illata, non possit vindicari, nisi bello. Et si non vindicaretur, nulla servaretur iustitia

iustitia in communitate, quod est absurdum. Denique conditiones illæ, quæ efficiunt ut bellum sit iustum & legitimum, tam benè reperiri possunt inter homines eiusdem gentis, quam inter extraneos.

3. Nec obstat exemplum Roboam. Nam is non est iussus cessare à bello, ex eo præcisè, quod illud suscepisset contra fratres suos; sed ex eo, quod vellet illos ad suum regnum reducere, quod erat contra Dei ordinationem. Nam Deus volebat regnum Salomonis, propter ipsius peccata, in duas partes dividere: & maiorem partem dare Ieroboam, seruo Salomonis, minorem vero relinquere Roboam, filio Salomonis. Roboam autem nitebatur totum regnum solus obtinere; & omnes, qui adhærebant Ieroboam, ad se reducere. Et quia hoc volebat perficere armata manu, monitus est à Deo, ut à cæpto desisteret. 3. Reg. 12. 21. & sequentibus.

QVÆSTIO V.

An Iudæi potuerint bellum gerere contra quosuis Gentiles?

1. **R**espondeo. Poterant, servatis conditionibus supra positis. Nam si Gentiles, quicumque tandem illi fuissent, vel iniuste inuasissent Iudæos, vel gravem aliquam iniuriam irrogassent, poterant ipsi se defendere, & illatam iniuriam vindicare. Sic fecerunt contra Chananæos, Amorrhæos, & Madianitas, tempore Moysis. Sic contra habitatores Ierico, & Hai, & vicinarum civitatum,

ciuitatum, tempore Iosue. Sic contra Syros, Madianitas, Amelecitas, Ammonitas, Philistæos, tempore Iudicum. Sic contra eosdem Philistæos, Syros, Arabes, Æthiopes, Moabitas, Idumæos, tempore Regum. Sic contra Antiochum, Apollonium, Nicanorem, Lysiam, Gorgiam, Bacchidem, Tryphonem, Alexandrum, tempore Machabæorum. Et ratio est, quia sicut homo priuatus, iure naturali, potest se legitimè defendere contra quemcunque iniustum inuaforem, aut iniuriantem; Ita etiam Princeps vel Respublica potest.

2. Dices, Deus per prophetam prohibuit Iudæis, ne susciperent bellum contra Nabuchodonosorem Regem Babylonis, sed sponte se illi subiicerent. Ierem. 27. 12. Respondeo. Veram est, quia Iudæi non poterant iusto bello, de quo hic agimus, contra Regem illum pugnare. Idque ex duplici capite. Primò, quia Deus dederat Nabuchodonosori regnum Iuda, & omnia regna vicina. Ierem. 27. 6. Ergo nec Iudæi, nec vicini populi poterant iusto bello hanc donationem impedire. Secundò, quia Iudæi propter sua peccata meriti erant hanc pœnam, vt seruirent Nabuchodonosori: Et nisi vellent sponte eam subire, futurum erat, vt grauiorem pœnam sustinere cogerentur. Ibidem versu duodecimo. Ergo non poterant iusto titulo reluctari.

QVÆSTIO

QVÆSTIO VI.

An Iudæi in bello potuerint implorare auxilium à gentilibus & infidelibus?

1. **A**liqui affirmant, quia Asa Rex Iuda implorauit auxilium Benadab Regis Syriæ in bello contra Regem Israël. 2. Paralipomenon 16. 2. Similiter Iudas Machabæus iniit fœdus cum Romanis Gentilibus, vt in bello se mutuo iuuarent. 1. Machab. 8. 1.

2. Alij negant; quia Deus seuerè prohibuit Iudæis, ne contraherent fœdus & amicitiam cum infidelibus. Et graues pœnas comminatus est, nisi obtemperarent. Deuter. 7. 2. & Iosue 23. 12. & Iudic. 2. 2. Et quia non obtemperarunt, puniti sunt. Nam Deus permisit illos à gentilibus opprimi, & in seruitutem redigi, vt patet ex libro Iudicum, & libro 4. Regum, & libro Tobia, Esther, Prophetarum. Sed distinguendum est, iuxta sequentes Conclusiones.

3. **PRIMA CONCLUSIO.** Per se, & ex natura rei, licitum est in bello iusto implorare auxiliū infidelium, etiam contra fideles. Ita Dominicus Bannes in 2. 2. quæst. 40. artic. 1. dub. 3. & alij ab eo citati. Ratio est, quia infideles possunt ex se suscipere iustum bellum contra quoscunque hostes: ergo possunt etiam alios iuuare in iusto bello contra quoscunque hostes: ergo licitum est ab iis petere, vt nos iuuent in iusto bello. Et confirmatur 1. quia actus iustitiæ loquendo præcisè ex natura rei, potest ab omnibus, scilicet fidelibus, quàm infidelibus,

G g exet

exerceri. At gerere iustum bellum, vel iuuare in iusto bello, est actus iustitiæ: ergo potest ab omnibus exerceri. 2. quia in iusto bello licitum est vti subsidio equorum, Elephâtorum, & aliorum brutorum animalium: ergo etiam hominum infidelium. 3. Licitum est in iusto bello præbere auxilium infidelibus contra fideles: ergo etiam licitum est ab eis petere auxilium, cum sit par ratio. Antecedens patet exemplo Dauidis, qui auxilium præbuit Achis Regi Philistinorum, contra populum Israël. 1. Reg. 29. & 28. Videatur ibidem Abulensis cap. 18. quæst. 5.

4. SECUNDA CONCLUSIO. Nihilominus Iudæi triplici titulo prohibebantur inire fœdus cum infidelibus. Primò, ratione periculi subuersionis; quia periculum erat, ne ex tali fœdere & societate, deferrent cultum Dei, & fierent idololatræ. Exodi 34. 12. & Deut. 7. & alibi. Secundò, ratione periculi perfidiæ, ex parte infidelium. Nam infideles sæpè non seruabant pacta cum Iudæis inita. Non seruauit Rex Moab. 4. Reg. 3. 5. Nec Demetrius. 1. Machab. 11. 53. Nec Tryphon. 1. Machab. 12. 48. Nec Ptolômæus. 1. Machab. 16. 16. Nec multi alij. Tertio, ratione scandali, quod erat duplex. Vnum; quia qui in bello petebant auxilium ab infidelibus, videbantur fiduciam suam in illis potius ponere, quàm in Deo. Quod, quia erat contra legem Dei, erat scandalosum. Et hoc nomine reprehensus fuit Asa Rex Iudæ, qui à Benadab Rege Syriæ petiuerat auxilium, iuxta illud 2. Paralip. 16. 7. *Veni Hanani Propheta ad Asa Regem Iudæ, & dixit ei: Quia habuisti fiduciam in Rege Syriæ, & non in Domino Deo tuo, idcirco euasit Syria Regis exercitus de manu*

manu tua. Alterum, quia sicut erant socij & fautores infidelium in bello, sic etiam putabantur esse socij & fautores in impietate, quod æquè erat scandalosum. Vnde dictum Iosaphat Regi Iudæ, qui auxilium præbuerat impio Regi Achab. 2. Paralipom. 19. 2. *Impio præbes auxilium, & his qui oderunt Dominum, amicitia iungeris: & idcirco iram quidem Domini merebaris, sed bona opera inuenta sunt in te, eo quod abstuleris lucos de terra Iudæ.*

QVÆSTIO VII.

Quinam Iudæorum Reges aut Principes fœliciter gesserint bellum?

1. **R**espondeo. Illi potissimum, qui seruauerunt leges belli à Deo præscriptas: Et maximè, qui spem suam ponebant in Deo, & ab eo subsidium petebant. Sic fecerunt Moyses, Iosue, Othniel, Aod, Barac, Gedeon, Iephte, Sampson. Sic fecit Rex Dauid, quando consulto prius Deo, pugnauit contra hostes. Sic Abia Rex Iudæ, quando pugnaturus contra Ieroboam, Regem Israël, totam suam fiduciam collocauit in Deo, secundo Paralipomenon 13. 4. & sequentibus. Sic Iosaphat Rex Iudæ, qui omnibus in circuitu hostibus erat terrori, quia Deus pugnabat pro ipso. 2. Paralipomenon 17. 3. & 10. Sic Ezechias, quando obsessus à Sennacherib Rege Assyriorum cum ingenti exercitu, orauit Dominum pro liberatione, & obtinuit. Nam Angelus Domini missus in castra Assyriorum, vna nocte percussit centum octoginta quinque millia hostium. 2. Paralipomenon 32. 20. & 4.

Regum 19.35. Sic Machabæi, quorum bella & victoria describuntur in libris Machabæorum. Illi verò infeliciter pugnarunt, qui neglecto Deo confidebant in multitudine & potentia suorum exercituum.

QVÆSTIO VIII.

Quid in lege Mosâica statutum fuit de munditia castrorum.

1. **G**eneralis lex erat hæc Déuteron. 23. versu 14. *Sint castra tua sancta, & nihil in eis appareat sordidum.* Ratio additur: *Dominus enim Deus tuus ambulat in medio castrorum, ut eruat te, & tradat tibi inimicos tuos.* Speciatim verò statuta fuerunt hæc tria. Primò, *Si fuerit inter vos homo, qui nocturno pollutus sit somnio, egredietur extra castra, & non reuertetur, priusquam ad vesperam lauetur aqua: Et post solis occasum regredietur ad castra, ibidem versu decimo.* Secundò, *Habebis locum extra castra, ad quem egrediaris ad requisita natura, gerens paxillum in balteo: cumq; sederis, fodis per circuium, & egesta humo, operies, quoreleuatus es, ibidem versu duodecimo.* Tertio, *Præcipe filijs Israël, ut eijciam de castris omnem leprosum, & qui semine fluit, & qui pollutus est super mortuo.* Num. 5. versu 2.

2. Igitur castra debebant esse munda à pollutione, & femine, & stercore, & lepra, & immunditia legali ex mortuo contracta. Idque duplici de causa. Primò, propter Arcam Dei, quæ erat in medio castrorum, in qua Deus dicebatur habitare. Secundò, ad conseruandam in castris valetudinē.

Quæ

Quæres, an ista lex semper obligauerit Iudæos? Abulensis putat, tunc solum obligasse, quando Iudæi erant in deserto: non autem postea, quando habitabant in terra promissionis. Nihilominus Esfeni, de quibus supra cap. 10. dictum est, dicuntur etiam in Iudæa obseruasse eandem legem, ut refert Iosephus libro 2. de bello Iudæico cap. 7. Erant enim valde studiosi legis & puritatis. Vide Cornelium in cap. 23. Deuteronomij.

CAPVT XVIII.

De Furto, & Vsura.

1. **V**o quæri possunt. 1. Quæ fuerint leges circa furtum? 2. An vsura Iudæis fuerit licita, necne? Ad prius sic respondeo. Principalis lex circa furtum fuit hæc: *Non furtum facies.* Exodi 20. versu decimo quarto. Ad hanc reuocari debent sequentes.

Prima, non decipiet vnusquisque proximum suum, Leuit. 19. 11.

Secunda, Viduæ & pupillo non nocebitis. Si læseritis eos, clamabunt ad me, & ego exaudiam eos: Percutiámque vos gladio, & erunt vxores vestræ viduæ, filij vestri pupilli. Exod. 22. vers. 22. & Deuteron. 10. 18.

Tertia, Nolite facere iniquum aliquid in iudicio, in regula, in pondere, in mensura. Leuit. 19. 35.

Quarta, Statera iusta, & æqua sint pondera: lustus modius, æquusque sextarius. ibidem v. 36.

Gg 3 Quin